

Glosa 4/2023

Autorzy / Tytuły / Abstrakty / Metadane / PL

Analiza bieżącego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego spółek handlowych

dr Paweł Popardowski

Autor jest adiunktem w Instytucie Nauk Prawnych PAN w Warszawie (ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7133-5391>).

Analiza bieżącego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego spółek handlowych

Niniejszy przegląd orzecznictwa poświęcony został trzem orzeczeniom Sądu Najwyższego z roku 2023, w których podjęto się analizy zagadnień problemowych dotyczących spółek handlowych. Prezentowane w przeglądzie orzeczenia odnoszą się do kwestii reprezentacji spółki kapitałowej polegającej na współdziałaniu członka zarządu i prokurenta (art. 205 § 1 i art. 373 § 1 k.s.h.), prawnoprosocowych skutków przekształcenia przedsiębiorcy w spółkę kapitałową (art. 5841–58413 k.s.h.) oraz przeprowadzania obrad walnego zgromadzenia akcjonariuszy.

Słowa kluczowe: orzecznictwo Sądu Najwyższego, prokura, spółki kapitałowe, reprezentacja spółki kapitałowej, walne zgromadzenia akcjonariuszy spółki kapitałowej

Bibliografia /

Antoszek P., Prokura łączna niewłaściwa oraz reprezentacja mieszana w spółce kapitałowej, „Przegląd Prawa Handlowego” 2010/5.

Buchenfeld A., „Prokura łączna nieprawidłowa”. Wybrane zagadnienia, „Palestra” 2003/5–6.

Chomiuk M., Zakres prawa reprezentacji członka zarządu spółki z o.o. działającego łącznie z prokurentem, „Przegląd Prawa Handlowego” 2009/12.

Dumkiewicz M., Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2019.

Glicz M. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, red. M. Bałwicka-Szczyrba, A. Sylwestrzak, Warszawa 2022.

Herbet A., Mieszana reprezentacja łączna w spółce kapitałowej a zakres umocowania prokurenta, „Nowy Przegląd Notarialny” 2004/2.

Kidyba A., Jeszcze o reprezentacji łącznej [w:] Prawo handlowe XXI wieku. Czas stabilizacji, ewolucji czy rewolucji. Księga jubileuszowa Profesora Józefa Okolskiego, red. M. Modrzejewska, Warszawa 2010.

Kidyba A., Sukcesja, kontynuacja a może coś innego, „Monitor Prawa Handlowego” 2011/1.

Kidyba A. [w:] A. Kidyba, M. Dumkiewicz, Komentarz aktualizowany do art. 1–300 Kodeksu spółek handlowych, LEX 2023.

Kopaczyńska-Pieczniak K. [w:] Kodeks spółek handlowych, t. 4, Komentarz do art. 491–633, red. A. Kidyba, Warszawa 2018.

Kozłowska-Chyla B., Reprezentacja łączna mieszana w spółce kapitałowej a problem prokury łącznej mieszanej, „Przegląd Prawa Handlowego” 2014/5.

Kuniewicz Z., Współdziałanie prokurenta z członkiem zarządu spółki kapitałowej, „Przegląd Sądowy” 1998/6.

Kupryjańczyk D. [w:] Kodeks spółek handlowych. Komentarz, red. Z. Jara, Warszawa 2022.

Kwaśnicka L., Prokura – reprezentacja spółek handlowych przed notariuszem, „Krakowski Przegląd Notarialny” 2021/2.

Naworski J.P. [w:] Kodeks spółek handlowych. Komentarz, t. 2, Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, red. R. Potrzeszcz, T. Siemiątkowski, Warszawa 2011.

Nowacki A., Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, t. 1, Komentarz. Art. 151–226 k.s.h., Warszawa 2018.

Olszak K. [w:] Kodeks spółek handlowych. Łączenie, podział i przekształcanie spółek. Komentarz, red. M. Michalski, M. Kozuchowski, Warszawa 2018.

Opalski A. [w:] Kodeks spółek handlowych, t. 2A, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz do art. 151–226, red. A. Opalski, Warszawa 2018.

Opalski A. [w:] Kodeks spółek handlowych, t. 3A, Spółka akcyjna. Komentarz do art. 301–392, red. A. Opalski, Warszawa 2016.

Pabis R. [w:] J. Bieniak i in., Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2022.

Pabis R. [w:] Kodeks spółek handlowych, t. 3B, Spółka akcyjna. Komentarz. Art. 393–490, red. A. Opalski, Warszawa 2016.

Pazdan M., O rolach, w jakich może występować prokurent przy dokonywaniu czynności prawnych, „Rejent” 2003/12.

Piniór P. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, t. 1, Część ogólna (art. 1–125), red. M. Frasz, M. Habdas, Warszawa 2018.

Piniór P. [w:] Kodeks spółek handlowych. Komentarz, red. J.A. Strzępka, Warszawa 2013.

Popardowski P., Łączenie, podział i przekształcanie spółek handlowych w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, „Glosa” 2015/3.

Popiołek W. [w:] Kodeks spółek handlowych. Komentarz, red. W. Pyzioł, Warszawa 2008.

Poroś K., Reprezentowanie przedsiębiorcy w sposób łączny – prokura łączna a reprezentacja łączna mieszana (wybrane zagadnienia) [w:] Przedsiębiorca w społecznej gospodarce rynkowej, red. T. Kocowski, J. Gola, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2014/372.

Rodzinkiewicz M. [w:] Kodeks spółek handlowych, t. 4, Łączenie, podział i przekształcanie spółek. Przepisy karne. Komentarz. Artykuły 491–633, red. A. Opalski, Warszawa 2016.

Szczurowski T., Przekształcenie przedsiębiorcy w spółkę kapitałową, „Monitor Prawa Handlowego” 2012/2.

Szczurowski T. [w:] Kodeks spółek handlowych. Komentarz, red. Z. Jara, Warszawa 2022.

Szumański A. [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, Kodeks spółek handlowych, t. 4, Łączenie, podział i przekształcanie spółek. Przepisy karne. Komentarz do artykułów 491–633, Warszawa 2012.

Tofel M. [w:] J. Bieniak i in., Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2022.

Wosiak K., Tożsamość podmiotowa na gruncie art. 5841 i 5842 k.s.h. oraz jej konsekwencje, „Przegląd Sądowy” 2021/7–8.

Zdyb M., Sieradzka M., Przekształcenie przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną w spółkę kapitałową – aspekty prawnicze, „Monitor Prawniczy” 2012/11.

dr hab. Andrzej Szlęzak

Autor jest profesorem Uniwersytetu SWPS w Warszawie oraz Of Counsel w kancelarii Sołtysiński, Kawecki & Szlęzak (ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4281-2966>).

Odpowiedzialność komplementariusza za zobowiązania spółki komandytowej – glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 11.08.2022 r., II CSKP 733/22

Zgodnie z dominującym poglądem orzecznictwa komplementariusz (a także wspólnik spółki jawnej) – solidarnie i subsydiarnie odpowiedzialny za zobowiązania spółki względem jej wierzyciela (art. 103 § 1 w zw. z art. 22 § 2 k.s.h.) – jest w gorszej sytuacji, niż byłby pod rządami Kodeksu handlowego, gdy zamierzenia projektodawców Kodeksu spółek handlowych były zgoła odmienne. Nie może bowiem wspólnik taki powołać się na własny zarzut przedawnienia, wbrew temu, co wynika z art. 372 k.c. A nawet gdyby zarzut taki mu przysługiwał, to – wedle alternatywnej koncepcji orzeczniczej – termin przedawnienia roszczenia wierzyciela skierowanego przeciwko komplementariuszowi w związku z jego odpowiedzialnością za zobowiązania spółki biegnie dopiero od chwili, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna (art. 121 k.c. per analogiam w zw. z art. 31 § 1 k.s.h.). Obie te koncepcje uważam za nietrafne; żadne względy – czy to systemowe, czy aksjologiczne – nie uzasadniają przyznania wierzycielowi spółki ochrony, gdy sam nie zadbał o swe interesy, tj. zaniechał pozwania wspólnika w czasie, gdy (wedle zasad ogólnych) roszczenie przeciwko niemu nie było jeszcze przedawnione, a zarazem pozwanie go było w pełni dopuszczalne także przed wystąpieniem stanu bezskuteczności egzekucji z majątku spółki (art. 31 § 2 k.s.h.).

Słowa kluczowe: prawo cywilne, prawo handlowe, spółka jawna, spółka komandytowa, odpowiedzialność komplementariusza za zobowiązania spółki komandytowej, odpowiedzialność solidarna, odpowiedzialność subsydiarna

Bibliografia /

Herbet A. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, t. 3, Zobowiązania. Część ogólna (art. 353–543), red. M. Habdas, M. Frasz, Warszawa 2018.

- Kidyba A., Kodeks spółek handlowych, t. 1, Komentarz do art. 1–300134, Warszawa 2022.
- Naworski J.P. [w:] Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł I. Przepisy ogólne. Tytuł II. Spółki osobowe, t. 1, red. T. Siemiątkowski, R. Potrzebszcz, Warszawa 2011.
- Pyrzyńska A. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, t. 3, Zobowiązania. Część ogólna, red. A. Kidyba, Warszawa 2014.
- Pyziak-Szafnicka M. [w:] System Prawa Prywatnego, t. 5, Prawo zobowiązań – część ogólna, red. K. Osajda, Warszawa 2020.
- Raczyński A. [w:] Kodeks cywilny, t. 2, Komentarz. Art. 353–626, red. M. Gutowski, Warszawa 2022.
- Sołtysiński S. [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, Kodeks spółek handlowych, t. 1, Przepisy ogólne. Spółki osobowe. Komentarz do artykułów 1–150, Warszawa 2012.
- Sychowicz M. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, t. 3, Zobowiązania. Część ogólna, red. J. Gudowski, Warszawa 2018.
- Szlęzak A., Ponownie o odpowiedzialności solidarnej wspólników spółki jawnej za zobowiązania spółki – w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego, „Przeгляд Sądowy” 2012/10.
- Szlęzak A., Solidarna odpowiedzialność wspólników spółki jawnej za zobowiązania spółki – uwagi na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego, „Przeгляд Sądowy” 2011/3.
- Zawada K. [w:] Kodeks cywilny, t. 1, Komentarz. Art. 1–44910, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2018.

Monika Michałowska

Autorka jest współpracowniczką jednej z warszawskich kancelarii prawnych oraz doktorantką Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego, w dziedzinie nauk prawnych (ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5735-1990>).

Zastosowanie art. 108 k.c. do działań piastunów organów reprezentacji osób prawnych – glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 12.01.2022 r., III CZP 24/22

Kwestia stosowania art. 108 k.c. do czynności członków organów spółek kapitałowych jest jednym z najbardziej kontrowersyjnych zagadnień związanych z reprezentacją osób prawnych. Autorka nie popiera poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy w uchwale z 12.01.2022 r., III CZP 24/22, zgodnie z którym zakaz określony w art. 108 k.c. ma zastosowanie do czynności członków organów spółek, w tym m.in. do sytuacji, gdy ta sama osoba występuje jako członek organu spółki jednej strony czynności prawnej i jednocześnie jako pełnomocnik (lub członek organu) drugiej strony takiej czynności prawnej. Pogląd zaprezentowany przez Sąd Najwyższy jest sprzeczny z teorią organów wyrażoną w art. 38 k.c. Ponadto omawiane zagadnienie ma istotny wpływ na praktyczne aspekty funkcjonowania osób prawnych. Standardem rynkowym, zwłaszcza w przypadku przedsięwzięć typu joint venture lub różnych grup kapitałowych, jest

to, że te same osoby pełnią funkcje reprezentantów różnych spółek. W konsekwencji przy zawieraniu stosunków umownych podmioty te są często reprezentowane przez te same osoby fizyczne, działające w imieniu i na rzecz takich różnych spółek. Z uwagi na powyższe, w ocenie autorki glosy, zasadne jest bardziej szczegółowe przedstawienie podejścia przyjętego przez Sąd Najwyższy w omawianym orzeczeniu oraz szersze omówienie jego implikacji dla praktyki prawa.

Słowa kluczowe: dokonywanie czynności „z samym sobą”, czynności członków organów spółek kapitałowych, art. 108 k.c.

Bibliografia /

Berak Ł., Moskała P., Fudalej A., Stosowanie art. 108 KC w sytuacji tożsamości prokurenta jednej strony i osoby umocowującej pełnomocnika drugiej strony, Legalis 2022.

Glicz M. [w:] M. Balwicka-Szczyrba, M. Glicz, A. Sylwestrzak, Pełnomocnictwo. Komentarz, Warszawa 2020.

Grykiel J. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, t. 1, Komentarz do art. 1–44911, red. M. Gutowski, Warszawa 2016.

Kidyba A., Ustawa o przedsiębiorstwach państwowych. Komentarz [w:] Prawo handlowe, LexisNexis 2001, LEX.

Kopaczyńska-Pieczniak K. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, t. 1, Część ogólna, red. A. Kidyba, Warszawa 2012.

Opalski A., Wiśniewski A. [w:] Kodeks spółek handlowych, t. 3A, Spółka akcyjna. Komentarz do art. 301–392, red. A. Opalski, Warszawa 2016.

Pazdan M. [w:] Kodeks cywilny, t. 1, Komentarz. Art. 1–44910, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2020.

Pazdan M. [w:] System Prawa Prywatnego, t. 2, Prawo cywilne – część ogólna, red. Z. Radwański, A. Olejniczak, Warszawa 2019.

Piniór P. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, t. 1, Część ogólna (art. 1–125), red. M. Habdas, M. Fras, Warszawa 2018.

Popardowski P., Zakaz dokonywania czynności „z samym sobą” (art. 108 k.c.) przy reprezentacji osób prawnych (ze szczególnym uwzględnieniem spółek kapitałowych) – przegląd orzecznictwa, „Glosa” 2022/2.

Popardowski P. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, red. K. Osajda, W. Borysiak, Legalis 2022.

Skorek B., Prokura jako szczególny rodzaj pełnomocnictwa, „Przeгляд Prawa Handlowego” 2009/6.

Skowrońska E., Ważność umowy spółki kapitałowej zawartej przez przedsiębiorstwo państwowe oraz dyrektora lub pełnomocnika tego przedsiębiorstwa. Glosa do uchwały SN z 30.05.1990 r., III CZP 8/90, „Państwo i Prawo” 1991/4.

Sobolewski P. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, red. K. Osajda, W. Borysiak, Legalis 2022.

Strugała R. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2021.

Szwaja J., Mika I. [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, Kodeks spółek handlowych, t. 5, Pozakodeksowe prawo handlowe. Komentarz, Warszawa 2015.

Kamil Jurkowski

Autor jest radcą prawnym (ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6204-7619>).

Uchylenie uchwały o nałożeniu dopłat – glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 29.09.2022 r., I AGa 177/22

Głosowany wyrok dotyczy dwóch istotnych kwestii związanych ze stosowaniem klauzuli dobrych obyczajów jako okoliczności uzasadniającej uchylenie uchwały. Pierwsza z nich dotyczy dopuszczalności kwalifikowania jako naruszenia dobrych obyczajów sytuacji niezawiadomienia wspólnika o zwołaniu zgromadzenia wspólników w przypadku braku obowiązku prawnego dokonania takiego zawiadomienia. Druga kwestia natomiast odnosi się do oceny uchwały o nałożeniu dopłat z punktu widzenia dobrych obyczajów i pokrzywdzenia wspólnika. Głosowany wyrok dotyczy również fundamentalnego zagadnienia, jakim jest dopuszczalność zaskarżenia uchwały przez wspólnika, którego prawo głosu oraz prawo uczestnictwa w zgromadzeniu wspólników zostało zawieszona.

Słowa kluczowe: spółki kapitałowe, spółka z o.o., obowiązek dopłat, prawo do zaskarżenia uchwały, zawieszenie praw udziałowych

Bibliografia /

Baszczyk M., Skutki zawieszenia wspólnika w wykonywaniu praw udziałowych – glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 23.05.2019 r., II CSK 307/18, „Glosa” 2021/1.

Bosek L., Grzegorzczak P., Weitz K. [w:] Konstytucja RP, t. 1, Komentarz do art. 1–86, red. M. Safjan, L. Bosek, Legalis 2016.

Doliwa A., Funkcje zasad współżycia społecznego w prawie cywilnym, Warszawa 2020.

Dumkiewicz M., Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2020.

Garlicki L., Wojtyczek K. [w:] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. 2, red. M. Zubik, LEX 2016.

Grzegorzczak P., Weitz K. [w:] Konstytucja RP, t. 1, Komentarz do art. 1–86, red. M. Safjan, L. Bosek, Legalis 2016.

Jara Z. [w:] Kodeks spółek handlowych. Komentarz, red. Z. Jara, Legalis 2022.

Nowacki A., Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, t. 2, Komentarz. Art. 227–300 k.s.h., Warszawa 2021.

Opalski A. [w:] Kodeks spółek handlowych, t. 2B, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz. Art. 227–300, red. A. Opalski, Legalis 2018.

Potrzeszcz R., Siemiątkowski T. [w:] Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, red. R. Potrzeszcz, T. Siemiątkowski, LexisNexis 2011, LEX.

Rodzyńkiewicz M., Kodeks spółek handlowych. Komentarz, LEX 2018.

Strzępka J.A., Zielińska E. [w:] Kodeks spółek handlowych. Komentarz, red. J.A. Strzępka, Legalis 2015.

Wach-Pawliczak M., Wyłączenie wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, Warszawa 2016.

Wajda D., Obowiązek lojalności w spółkach kapitałowych, Warszawa 2014.

dr hab. Jarosław Grykiel, prof. UAM

Autor jest profesorem w Katedrze Prawa Cywilnego, Handlowego i Ubezpieczeniowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu (ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9548-7007>).

Kwalifikacja prawna roszczenia odszkodowawczego wynikającego z niewykonania umowy – glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 25.03.2022 r., II CSKP 671/22

Glosa dotyczy kwalifikacji roszczenia odszkodowawczego wynikającego z niewykonania umowy – jako roszczenia w ramach *damnum emergens* bądź roszczenia w ramach *lucrum cessans*. O kwalifikacji prawnej roszczenia odszkodowawczego wynikającego z niewykonania umowy – jako mieszczącego się w granicach *damnum emergens* albo *lucrum cessans* – decyduje m.in. stosunek wartości świadczeń stron. W zależności od tego, jak kształtuje się różnica pomiędzy tymi wartościami, roszczenie odszkodowawcze wierzyciela w ramach odpowiedzialności kontraktowej może albo w ogóle nie powstać, albo może mieć różny status – roszczenia w ramach *damnum emergens* bądź roszczenia w ramach *lucrum cessans*.

Słowa kluczowe: odszkodowanie, *damnum emergens*, *lucrum cessans*

Bibliografia /

Czachórski W., Zobowiązania. Zarys wykładu, Warszawa 2003.

Kaliński M., Szkoda na mieniu i jej naprawienie, Warszawa 2014.

Lemkowski M., Wykonanie i skutki niewykonania zobowiązań z umów wzajemnych, Warszawa 2012.

Pajor T., Odpowiedzialność dłużnika za niewykonanie zobowiązania, Warszawa 1982.

Radwański Z., Olejniczak A., Grykiel J., Zobowiązania – część ogólna, Warszawa 2022.

Szpunar A., Odszkodowanie za szkodę majątkową. Szkoda na mieniu i osobie, Bydgoszcz 1999.

Zoll F. [w:] System Prawa Prywatnego, t. 6, Prawo zobowiązań – część ogólna, red. A. Olejniczak, Warszawa 2018.

Beata Stryjewska

Autorka jest radcą prawnym (b. sędzią sądu okręgowego), uczestnikiem seminarium doktorskiego realizowanego przez Instytut Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego w Warszawie (ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3035-9781>).

Kara umowna z tytułu naruszenia zobowiązania nieczynienia (zaniechania) – glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 18.08.2022 r., II CSKP 390/22

Głosowane orzeczenie dotyczy dopuszczalności zastrzeżenia kary umownej z tytułu niewykonania zobowiązania nieczynienia (zaniechania) polegającego na niewypowiedaniu umowy najmu przez oznaczony czas. Sąd Najwyższy uznał, że zastosowana przez strony konstrukcja prawna nie jest karą umowną, tylko postanowieniem umownym o charakterze gwarancyjnym, gdyż zobowiązanie do niewypowiedania umowy nie odpowiada cechom konstrukcyjnym stosunku zobowiązaniowego, przypomina natomiast konstrukcję zastrzeżenia odstępnego. Stwierdził, że jeżeli charakter zobowiązania nie pozwala na dochodzenie jego wykonania in natura na drodze sądowej, to takie zobowiązanie nie może być powiązane z karą umowną. Stanowisko to budzi wątpliwości w kontekście dopuszczalności powiązania kary umownej (art. 483 k.c.) z każdą postacią zobowiązania o charakterze niepieniężnym (dare, facere, non facere, pati), bez względu na sposób przymusowej realizacji świadczenia będącego przedmiotem tego zobowiązania. Budzi również wątpliwości w kontekście różnic konstrukcyjnych pomiędzy karą umowną a instytucją odstępnego. Wreszcie wątpliwości budzi też wskazana przez Sąd Najwyższy w głosowanym orzeczeniu dopuszczalność zastosowania instytucji miarkowania na zasadzie analogii, w niektórych przypadkach, do zastrzeżeń umownych niebędących karą umowną sensu stricto.

Słowa kluczowe: kara umowna, zobowiązanie nieczynienia, egzekucja świadczeń niepieniężnych, odstępne, miarkowanie

Bibliografia /

Domański L., Instytucje kodeksu zobowiązań. Komentarz teoretyczno-praktyczny. Część ogólna, t. 1, Warszawa 1936.

Drapała P., Kara umowna na wypadek odstąpienia od umowy (w ujęciu dogmatycznym), „Państwo i Prawo” 2022/7.

Drapała P. [w:] System Prawa Prywatnego, t. 5, Prawo zobowiązań – część ogólna, red. K. Osajda, Warszawa 2020.

Dybowski T., Pyrzyńska A. [w:] System Prawa Prywatnego, t. 5, Prawo zobowiązań – część ogólna, red. E. Łętowska, Warszawa 2006.

Jastrzębski J., Kara umowna a ochrona interesów niemajątkowych w reżimie kontraktowym, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2006/4.

Jastrzębski J., Kara umowna, Warszawa 2006.

Jastrzębski J., Nietypowe kary umowne – swoboda sankcji kontraktowych i ochrona dłużnika, „Przeгляд Prawa Handlowego” 2014/6.

Jastrzębski J., Umowa gwarancyjna, Warszawa 2021.

Karasek-Wojciechowicz I. [w:] Zobowiązania, t. 1, Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I KC. Komentarz, red. P. Machnikowski, Warszawa 2022.

Klein A., Elementy zobowiązaniowego stosunku prawnego, Wrocław 2005.

Mazur P., Miarkowanie zryczałtowanego świadczenia gwarancyjnego – glosa – V CSK 295/20, „Monitor Prawniczy” 2022/6.

Ohanowicz A., Górski J., Zarys prawa zobowiązań, Warszawa 1970.

Pajor T., Odpowiedzialność dłużnika za niewykonanie zobowiązania, Warszawa 1982.

Szanciło T., Kara umowna a zastrzeżenie gwarancyjne, „Studia Prawnicze Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” 2020/3.

Szlęzak A., Czy umowy gwarancyjne są potrzebne i dlaczego są – polemicznie o relacji pomiędzy zastrzeżeniem kary umownej a umową gwarancyjną, „Państwo i Prawo” 2023/5–6.

Szlęzak A., „Wierzycielska” kara umowna. Glosa do uchwały SN z 9.12.2021 r., III CZP 26/21, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2023/1.

Tobiasz Nowakowski

Autor jest doktorantem w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych Uniwersytetu Łódzkiego (ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0821-6901>).

Blokada rachunku bankowego a dopuszczalność naliczania odsetek za korzystanie z kapitału – glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 21.01.2021 r., III CSKP 80/21

W glosowanym orzeczeniu Sąd Najwyższy przyjął, że posiadaczowi lokaty terminowej nie przysługuje prawo do żądania odsetek kapitałowych w sytuacji, gdy bank przez blokadę rachunku dokonaną na mocy decyzji organów państwa nie mógł korzystać ze znajdujących się tam wolnych środków pieniężnych. Autor wspiera wywód składu orzekającego, odwołując się do argumentów natury funkcjonalnej i systemowej. W jego ocenie pojęcie czasowo wolnych środków pieniężnych (art. 726 k.c.) odnosi się wyłącznie do tych środków, które mogą być aktualnie przedmiotem obrotu prawnego.

Słowa kluczowe: lokata bankowa, rachunek bankowy, odsetki kapitałowe, blokada rachunku, pranie pieniędzy

Bibliografia /

Bączyk M. [w:] System Prawa Handlowego, t. 5C, Prawo umów handlowych, red. M. Stec, Warszawa 2020.

Damasiewicz A., Przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Komentarz, LEX 2010.

Daszczuk P. [w:] Kodeksowe umowy handlowe, red. A. Kidyba, Warszawa 2018.

Janiak A. [w:] Kodeks cywilny, t. 3, Komentarz. Art. 627–1088, red. M. Gutowski, Warszawa 2022.

Kociucki L. [w:] B. Bajor, L. Kociucki, J.M. Kondek, K. Królikowska, Prawo bankowe. Komentarz do przepisów cywilnoprawnych, Warszawa 2020.

Kriskowska K. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, t. 4, Zobowiązania. Część szczególna (art. 535–7669), red. M. Habdas, M. Fras, Warszawa 2018.

Pyziół W. [w:] System Prawa Prywatnego, t. 8, Prawo zobowiązań – część szczegółowa, red. J. Panowicz-Lipska, Warszawa 2011.

Smykla B. [w:] Prawo bankowe. Komentarz, red. A. Mikos-Sitek, P. Zapadka, Warszawa 2022.

Sychowicz M. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, t. 4, Zobowiązania. Część szczegółowa, red. J. Gudowski, Warszawa 2017.

Weronika Herbet-Homenda

Autorka jest doktorantką w Katedrze Prawa Handlowego Uniwersytetu Warszawskiego oraz prawnikiem w kancelarii BWHS Wojciechowski Springer i Wspólnicy sp. k. (ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0255-9353>).

Uchylenie decyzji Prezesa UOKiK ze względu na naruszenia proceduralne a dopuszczalność kontynuacji postępowania antymonopolowego – glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 11.10.2022 r., I NSKP 16/21

Komentowane orzeczenie dotyczy systemowo doniosłego zagadnienia skutków kasatoryjnego wyroku sądu ochrony konkurencji i konsumentów w kontekście dopuszczalności kontynuacji postępowania antymonopolowego zakończonego uprzednio uchyloną decyzją, konwalidacji stwierdzonych w toku postępowania sądowego uchybień proceduralnych oraz wydania w jego ramach nowej decyzji. Mimo istnienia w tym zakresie istotnych rozbieżności orzeczniczych problem ten nie był dotychczas przedmiotem pogłębionej analizy lub debaty w doktrynie. Pretekstu do podjęcia dyskusji na temat zarówno praktyki decyzyjnej polskiego organu antymonopolowego, jak i obecnego stanu prawnego w tym zakresie dostarcza glosowane orzeczenie.

Słowa kluczowe: postępowanie antymonopolowe, wyrok kasatoryjny, sąd ochrony konkurencji i konsumentów, uchylenie decyzji Prezesa UOKiK

Bibliografia /

Błachucki M., Charakter prawny postępowania antymonopolowego [w:] Nowe problemy badawcze w teorii prawa administracyjnego, red. J. Boć, A. Chajbowicz, Wrocław 2009.

Błaszczak Ł., Model sądowej kontroli decyzji administracyjnych (na przykładzie spraw z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów oraz postępowań regulacyjnych). Postulaty de lege ferenda, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2022/5.

Bolecki A., Błędy proceduralne organu w postępowaniu antymonopolowym w sprawach praktyk ograniczających konkurencję a kompetencje Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, „internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2022/3.

Brol J. [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 2, red. K. Piasecki, Warszawa 2002.

Flejszar R. [w:] Kodeks postępowania cywilnego, t. 1B, Komentarz. Art. 425–729, red. A. Góra-Błaszczkowska, Legalis 2020.

Jędrejek G. [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 2, Artykuły 367–50537, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, LEX 2013.

Jędrejek G., Orecki M. [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 2, Artykuły 367–50539, red. T. Wiśniewski, LEX 2021.

Kmieciak Z., Postępowanie w sprawach ochrony konkurencji a koncepcja procedury hybrydowej, „Państwo i Prawo” 2002/4.

Krawczyk A. [w:] Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, red. W. Chróścielewski, Z. Kmieciak, LEX 2019.

Krüger J. [w:] Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, red. A. Stawicki, E. Stawicki, LEX 2016.

Kunicki I. [w:] Kodeks postępowania cywilnego, t. 3, Komentarz. Art. 425–729, red. A. Marciniak, Warszawa 2020.

Kurzawa A., Sądowa kontrola działalności organów regulacyjnych, Warszawa 2021.

Miąsik D. [w:] Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, red. T. Skoczny, Legalis 2014.

Niziołek M., Famirska S., Procedura hybrydowa w sprawach ochrony konkurencji a ostateczność i wykonalność decyzji Prezesa UOKiK, „Przegląd Prawa Handlowego” 2008/4.

Piasecki K., Postępowanie sądowe i arbitrażowe w sprawach gospodarczych, Warszawa 2003.

Przybylska M., Sytuacja prawna przedsiębiorcy w sprawach regulacyjnych oraz antymonopolowych na etapie postępowania weryfikacyjnego, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2013/5.

Stefańska E. [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 2, Art. 478–1217, red. M. Manowska, LEX 2021.

Stefańska E. [w:] System Postępowania Cywilnego, t. 6, Postępowania odrębne, red. A. Machnikowska, Warszawa 2022.

Sylwestrzak D., Postępowanie przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, LEX 2012.

Telenga P. [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany, red. A. Jakubecki, LEX 2019.

Weitz K., Gajda-Roszczyńska K., Postępowanie w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów, regulacji energetyki, regulacji telekomunikacji i poczty oraz regulacji transportu kolejowego [w:] System Prawa Handlowego, t. 7, Postępowanie sądowe w sprawach cywilnych z udziałem przedsiębiorców, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2013.

Wils W.P.J., Re-adoption by the European Commission of the Cartel Decisions Annulled on Procedural Grounds by the EU Courts, „Concurrences” 2021/3.

Tomasz Kolanowski

Autor jest sędzią Naczelnego Sądu Administracyjnego (ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0439-4241>).

Zwrot podatku akcyzowego z tytułu wywozu samochodu osobowego z Polski – wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 6.09.2023 r., I GSK 1660/19

Prezentowane orzeczenie odnosi się do wielokrotnie poruszanego w orzecznictwie zagadnienia opodatkowania podatkiem akcyzowym samochodów osobowych w kontekście przemieszczenia tego towaru poza dane państwo członkowskie. Tym razem Naczelny Sąd Administracyjny zajmował się wykładnią art. 107 ust. 1 ustawy z 6.12.2008 r. o podatku akcyzowym. Przepis ten statuuje prawo jednostki do zwrotu podatku akcyzowego zapłaconego od samochodu osobowego niezarejestrowanego wcześniej na terytorium kraju zgodnie z przepisami o ruchu drogowym, jeżeli dokonuje ona dostawy wewnątrzspółnotowej albo eksportu tego samochodu i złoży stosowny wniosek właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w terminie roku od dnia dokonania wspomnianej dostawy wewnątrzspółnotowej bądź eksportu.

Słowa kluczowe: podatek akcyzowy, wywóz samochodu osobowego, zwrot podatku, wykładnia prawa unijnego, TSUE

prof. dr hab. Czesław Martysz

Autor jest profesorem na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach (ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8814-5954>).

Charakter uprawnień nadzorczych Komisji Nadzoru Finansowego – glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 21.04.2022 r., II GSK 1057/21

Glosa odnosi się do uprawnień nadzorczych Komisji Nadzoru Finansowego (KNF). W szczególności omawia ona podstawy prawne działania KNF, przesłanki ingerencji nadzorczych, zasady prowadzenia postępowania dowodowego oraz skutki prawne jej rozstrzygnięć. Szerzej glosa odnosi się do tych uprawnień nadzorczych KNF, które mają charakter sankcji administracyjnych, służących organom administracji publicznej do wymuszania wykonania obowiązków wynikających z norm prawnych lub aktów stosowania

prawa. Sankcje te mają różny charakter. Zazwyczaj za główną uznaje się funkcję represyjną, jednak pełnią one też funkcje: prewencyjną, dyscyplinującą, wychowawczą, przymuszającą, odszkodowawczą, restytucyjną czy stabilizacyjną.

Słowa kluczowe: Komisja Nadzoru Finansowego, sankcje administracyjne, dowody w postępowaniu administracyjnym

Bibliografia /

Blicharz R., Nadzór Komisji Nadzoru Finansowego nad rynkiem kapitałowym w Polsce, Bydgoszcz–Katowice 2009.

Izdebski H., Zasada proporcjonalności a władza dyskrecyjna administracji publicznej w świetle polskiego orzecznictwa sądowego, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2010/1.

Kaczocha M., Cofnięcie diagnoście uprawnień do wykonywania badań technicznych, jako typ sankcji administracyjnej, „Ius Novum” 2016/1.

Leoński Z., O istocie kar tzw. pieniężnych [w:] Jednostka w demokratycznym państwie prawa, red. J. Filipek, Bielsko-Biała 2003.

Martysz Cz. [w:] G. Łaszczyca, Cz. Martysz, A. Matan, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, t. 2, Warszawa 2010.

Michór A., Cofnięcie zezwolenia na prowadzenie działalności maklerskiej, „Monitor Prawa Bankowego” 2020/7–8.

Pacak M. [w:] Usługi płatnicze. Komentarz, Warszawa 2014, LEX.

Stahl M., Sankcje administracyjne – problemy węzłowe [w:] Sankcje administracyjne, red. M. Stahl, R. Lewicka, M. Lewicki, Warszawa 2011.

Starościak J., Prawo administracyjne, Warszawa 1977.

Stolarski K. [w:] Ustawa o usługach płatniczych. Komentarz, red. serii K. Osajda, red. tomu J. Dybiński, Legalis 2022.

Wincenciak M., Sankcje w prawie administracyjnym i procedura ich wymierzania, Warszawa 2008.

Zalcewicz A. [w:] Ustawa o usługach płatniczych. Komentarz, red. J. Byrski, LEX 2021.

Zimmermann J., Alfabet prawa administracyjnego, Warszawa 2022.

dr Justyna Przedzińska

Autorka jest adiunktem w Zakładzie Ustroju Administracji Publicznej w Instytucie Nauk Administracyjnych na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego (ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3558-3969>).

Odmowa wypłaty subwencji finansowej w ramach programu rządowego „Tarcza Finansowa 2.0 Polskiego Funduszu Rozwoju Małych i Średnich Firm” – glosa do postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego z 14.10.2022 r., I GSK 1521/22

Przedmiotem opracowania jest glosa krytyczna postanowienia, w którym NSA orzekł, że odmowa wypłaty subwencji finansowej w ramach rządowego programu „Tarcza Finansowa 2.0. Polskiego Funduszu Rozwoju Małych i Średnich Firm”, dokonywana przez Polski Fundusz Rozwoju, nie stanowiła aktu lub czynności podlegającej zaskarżeniu na drodze sądowoadministracyjnej. Zdaniem NSA, po pierwsze, ww. działanie, mimo niewątpliwie publicznego charakteru, następuje w sferze stosunków cywilnoprawnych, po drugie zaś, w związku z realizacją tychże działań PFR nie został wyposażony ani przez ustawę, ani też przez porozumienie wydane na jej podstawie do podejmowania czynności o władczym charakterze, w tym również do wydania decyzji administracyjnych. W glosie krytyce poddano stanowisko NSA, wskazując m.in., że budzące wątpliwości jest twierdzenie, iż realizacja zadań publicznych polegająca na wydatkowaniu środków publicznych przez powołane do tego podmioty działające w sferze stosunków prywatnoprawnych miałyby wywoływać skutek w postaci utraty waloru działania w formie władczej. W tym kontekście szczególną uwagę zwrócono na formę aktu – decyzji PFR, w drodze którego załatwiane są sprawy z omawianego zakresu, oraz na fakt, że rozstrzygnięcia te dotyczą środków publicznych, których wydatkowanie poddane jest reżimowi z ustawy o finansach publicznych. Na podstawie powyższego uwypuklono błędną interpretację przepisów ustawy o systemie instytucji rozwoju, wyjaśniając, że brak określenia w tejże ustawie formy odmowy przyznania subwencji finansowej prowadzi do wniosku, iż działanie to powinno następować w drodze decyzji administracyjnej. Ponadto wskazano, że tak formalistyczne podejście zaprezentowane w glosowanym orzeczeniu godzi w utrwalony porządek prawny i ukształtowany dotąd sposób orzekania sądów administracyjnych.

Słowa kluczowe: NSA, subwencja finansowa, zadania publiczne, akty lub czynności podlegające zaskarżeniu na drodze sądowoadministracyjnej, decyzja administracyjna

Bibliografia /

Adamiak B. [w:] B. Adamiak, J. Borkowski, Postępowanie administracyjne i sądowoadministracyjne, Warszawa 2017.

Banaszczyk Z., Stosunek cywilnoprawny [w:] System Prawa Prywatnego, t. 1, Prawo cywilne – część ogólna, red. M. Safjan, Warszawa 2012.

Błaszko A., Jednostki sektora samorządowego. Organizacja, rachunkowość i sprawozdawczość, Warszawa 2023.

Chróścielewski W., Imperium a gestia w działaniach administracji publicznej (w świetle doktryny i zmian ustawodawczych lat 90-tych), „Państwo i Prawo” 1995/6.

Gonet W., Przedańska J., Prawo do zaskarżenia aktu Prezesa Rady Ministrów dotyczącego zatwierdzenia ostatecznej listy zadań dofinansowanych z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg. Glosa do postanowienia NSA z dnia 14 lipca 2020 r., I GSK 486/20, „Samorząd Terytorialny” 2021/7–8.

Kamiński M., Mechanizm i granice weryfikacji sądownoadministracyjnej a normy prawa administracyjnego i ich konkretyzacja, Warszawa 2016.

Klonowski K., Kontrola sądownoadministracyjna „innych aktów lub czynności z zakresu administracji publicznej dotyczących uprawnień lub obowiązków, wynikających z przepisów prawa” z art. 3 § 2 pkt 4 p.p.s.a., „Przeгляд Prawa Publicznego” 2012/5.

Kmieciak Z., Glosa do postanowienia NSA z dnia 27 października 2005 r., II OSK 1133/05, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2006/7–8.

Kmieciak Z., Glosa do uchwały NSA z 4 lutego 2008 r., sygn. akt I OPS 3/07, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2008/5.

Łętowski J., „Niewładcze” działania administracji w sferze obrotu cywilnego, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo CLXVIII” 1990/1022.

Mrozek J., Charakter prawny uchwał w przedmiocie ustalenia sieci (planów sieci) publicznych przedszkoli, szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych podejmowanych na podstawie art. 32 ust. 1 oraz art. 39 ust. 5 i 7 ustawy – Prawo oświatowe, „Samorząd Terytorialny” 2022/1–2.

Nowacki J., Prawo publiczne – prawo prywatne, Katowice 1992.

Romańska M., Stosunki kształtowane porozumieniami z udziałem jednostek samorządu terytorialnego – problemy z kwalifikacją niektórych z nich jako stosunków cywilnoprawnych [w:] Podmiotowość samorządu terytorialnego – ustrojowe pytania i dylematy, red. K. Małysa-Sulińska, M. Stec, Warszawa 2020.

Safjan M., Prawo prywatne a prawo publiczne [w:] System Prawa Prywatnego, t. 1, Prawo cywilne – część ogólna, red. M. Safjan, Warszawa 2012.

Szyrski M., W sprawie zjawiska przenikania się prawa administracyjnego i prawa cywilnego w nowoczesnym państwie prawa [w:] Wypieranie prawa administracyjnego przez prawo cywilne, Warszawa 2012.

Tuleja P. [w:] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, red. P. Tuleja, LEX 2021.

Wróbel A. [w:] M. Jaśkowska, A. Wróbel, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Warszawa 2016.

Zachariasz I., Prawo w ujęciu strukturalnym. Studium o dychotomicznym podziale prawa na prawo publiczne i prawo prywatne, Warszawa 2016.

Zimmermann J., Prawo do sądu w prawie administracyjnym, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2006/2.

Żurawik A., Problem publicyzacji prawa prywatnego w kontekście ustrojowym, „Państwo i Prawo” 2010/5.

dr hab. Anna Zawidzka-Łojek, prof. UW

Autorka jest profesorką Uniwersytetu Warszawskiego i kierowniczką Katedry Prawa Europejskiego na Wydziale Prawa i Administracji UW (ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1958-649X>).

Kompetencje państw członkowskich w zakresie monitorowania „pośrednich” bezpośrednich inwestycji zagranicznych w prawie Unii Europejskiej – glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 13.07.2023 r., C-106/22, Xella Magyarország Épitőanyagipari Kft. przeciwko Innovációs és Technológiai Miniszter

W glosowanym wyroku Trybunał Sprawiedliwości określił, że zakres zastosowania przyjętego w 2019 r. rozporządzenia ustanawiającego ramy monitorowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Unii Europejskiej jest ograniczony do inwestycji w Unii dokonywanych przez przedsiębiorstwa ustanowione lub w inny sposób utworzone na mocy prawa państwa trzeciego. Nie obejmuje on więc przypadków takich jak w sprawie głównej, gdzie inwestycji miała dokonać spółka założona według prawa państwa członkowskiego i zarejestrowana w państwie członkowskim UE, jednak faktycznie kontrolowana przez podmioty z państwa trzeciego („pośrednia” bezpośrednia inwestycja zagraniczna). W takim przypadku wzorcem kontroli jest swobodny przepływ na rynku wewnętrznym Unii Europejskiej.

Słowa kluczowe: bezpośrednie inwestycje zagraniczne, swoboda przedsiębiorczości, interes narodowy, porządek i bezpieczeństwo publiczne

Bibliografia /

Cremona M., Regulating FDI in the EU Legal Framework [w:] EU Framework for Foreign Direct Investment Control, red. J.H.J. Bourgeois, Alphen-sur-le-Rhin 2019.

Kolarz S., Niedostateczne monitorowanie zagranicznych inwestycji w UE, „Biuletyn PISM” 2023/43.

Velten J., Screening Foreign Direct Investment in the EU. Political Rationale, Legal Limitations, Legislative Options, „European Yearbook of International Economic Law” 2022, t. 26.

Zawidzka A., Bacia B., Swoboda przepływu kapitału i usługi finansowe w Unii Europejskiej, Warszawa 2011.

Zawidzka-Łojek A., Ochrona interesu ogólnego na rynku wewnętrznym – dopuszczalne wyjątki i ograniczenia swobód. Model ochrony [w:] System Prawa Unii Europejskiej, t. 7, Prawo rynku wewnętrznego, red. D. Kornobis-Romanowska, Warszawa 2020.